

Домусчи С. В.
svetlanabochevar@ukr.net

Кулевчанський опорний заклад-ліцей з початковою школою та гімназією
с. Кулевча, Україна

Тригуб В. І.
v.trigub07@gmail.com

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
м. Одеса, Україна

ОРГАНІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ

Повномасштабна війна в Україні стала серйозним випробуванням для всіх сфер суспільного життя, зокрема й освіти. Питання забезпечення безперервності навчального процесу в умовах небезпеки, постійних повітряних тривог, відсутності стабільного інтернет-зв'язку та міграційних процесів набуло надзвичайної актуальності.

Організація дистанційного навчання в таких обставинах перетворилася не лише на вимушений захід, а й на ключовий інструмент збереження єдності освітнього простору, формування стійкості та підтримки дітей, які часто опинилися в умовах невизначеності.

Дистанційне навчання під час війни стало новим етапом розвитку освіти, який поєднав педагогічні, технічні та психологічні аспекти. Сучасний педагог змушений не лише викладати навчальний матеріал, а й підтримувати моральний дух дітей, бути гнучким у прийнятті рішень, постійно адаптувати методи роботи до нових реалій.

Актуальність теми зумовлена потребою осмислення досвіду, узагальнення найефективніших практик і визначення перспектив розвитку освітнього процесу в умовах тривалої нестабільності.

Війна поставила перед системою освіти безпрецедентні виклики: відсутність стабільного інтернет-з'єднання, брак сучасних пристроїв для онлайн-навчання, перебої з електропостачанням; необхідність переривати навчання під час повітряних тривог, проведення занять з укриттів або в асинхронному форматі; підвищений рівень тривожності у дітей і педагогів, емоційне вигорання вчителів, зниження мотивації до навчання; потреба швидкої адаптації навчальних програм, узгодження графіків занять з можливостями учнів, які перебувають у різних часових зонах чи країнах.

Попри значні труднощі, дистанційна форма навчання відкрила нові можливості, зокрема забезпечення безперервності освіти навіть у надзвичайних умовах, розвиток цифрової компетентності учнів і педагогів, формування індивідуальної освітньої траєкторії кожного здобувача освіти, можливість залучення інтерактивних ресурсів, візуальних платформ, відеоуроків, онлайн-тренажерів, а також зміцнення партнерської взаємодії між школою, учнями та батьками.

У період війни особливо важливо забезпечити гнучкість і доступність навчання. Ефективними є такі підходи:

1. Комбінування синхронного та асинхронного навчання, що дає змогу учням засвоювати матеріал у зручний час.

2. Використання платформ: Google Classroom, Zoom, Meet, Moodle, Viber, Telegram, які стають не лише освітніми, а й комунікаційними інструментами підтримки.

3. Інтерактивні методи навчання – проєктна діяльність, групові онлайн-обговорення, використання цифрових дошок (Padlet, Jamboard), що сприяють активності учнів.

4. Диференціація завдань відповідно до технічних можливостей і психоемоційного стану дітей.

5. Регулярна зворотна комунікація для підтримання мотивації, відчуття стабільності та турботи з боку педагога.

Оцінювання в умовах дистанційного навчання набуває нових функцій – воно стає не лише інструментом контролю, а й засобом підтримки, мотивації та самооцінювання.

Ефективна система оцінювання базується на принципах прозорості, гнучкості, доброзичливості та формувального підходу. Враховуючи зазначене рекомендується:

- ✓ використовувати різні форми контролю знань: онлайн-тести (Forms, Classtime, Kahoot), письмові завдання, усні відповіді під час відеозустрічей, творчі проєкти;

- ✓ застосовувати формувальне оцінювання – надання індивідуального зворотного зв'язку, рекомендацій, а не лише балів;

- ✓ створювати портфоліо учнівських робіт, що дозволяє відстежувати поступ кожного здобувача освіти;

- ✓ запроваджувати самооцінювання та взаємооцінювання, що сприяє розвитку критичного мислення, самостійності й відповідальності;

✓ проводити рефлексивні заняття, під час яких учні аналізують власні результати, труднощі та успіхи.

Особливу роль відіграє емоційно підтримувальне оцінювання: у період стресу воно не повинно бути джерелом тривоги, а радше інструментом заохочення та формування впевненості. Учитель має враховувати психоемоційний стан дітей, складність обставин і зосереджуватися на розвитку особистісного потенціалу учнів.

Під час війни освітній процес набуває не лише навчального, а й терапевтичного значення. Учитель стає провідником спокою, впевненості та надії. Важливими елементами є: створення емоційно безпечного освітнього середовища; регулярне спілкування в режимі «від серця до серця», надання моральної підтримки; впровадження елементів арттерапії, ігрових методик, вправ на релаксацію; формування у дітей навичок саморегуляції, стресостійкості, відповідальності.

Організація ефективного дистанційного навчання неможлива без тісного партнерства школи, педагогів, батьків і місцевих громад. Для цього важливо забезпечити чітке планування та координацію роботи всіх учасників освітнього процесу, надавати педагогам необхідну підтримку через методичні об'єднання, тренінги та вебіари, налагодити постійний зворотний зв'язок між учителями й батьками, а також створити умови для емоційної підтримки та психологічного комфорту всіх учасників навчання.

Дистанційне навчання в умовах війни стало серйозним викликом, але водночас і каталізатором змін у вітчизняній освіті. Воно продемонструвало, що українська школа є гнучкою, інноваційною та здатною забезпечувати якісний освітній процес навіть у надзвичайних обставинах.

Ефективна організація дистанційного навчання потребує комплексного підходу: технічного забезпечення, педагогічної майстерності, психологічної підтримки та державної політики, спрямованої на розвиток цифрової інфраструктури освіти.

Майбутнє української школи – у поєднанні традиційних і сучасних форм навчання, у формуванні покоління, здатного навчатися, творити й жити в умовах будь-яких викликів.

Список використаних джерел: 1. Воротникова І., Чайковська Н. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 456 с. URL:https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31742/1/I_Vorotnykova_Poradnik_2020_IPPO.pdf 2. Голярдик Н., Гевко О. Дистанційне навчання в умовах війни: виклики та можливості для системи вищої освіти України. Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки. 2023. № 3(34). С. 57-72. 3.

Мар'яню Я. Г., Огреніч М. А. Особливості дистанційної освіти в умовах війни. *Наукові записки*. 2022. № 208. С. 171–176. URL: <https://doi.org/10.36550/2415-7988-2023-1-208-171-176>

4. Твердохліб І. Організаційно-педагогічне та програмно-технічне забезпечення дистанційного навчання в умовах воєнного стану. *Український педагогічний журнал*. 2022. № 2. С. 116-124. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-2-116-124>

5. Федорченко С. Дистанційна освіта та місце психологічного забезпечення в ній. *Молодий вчений*. 2019. № 9(73). С. 51-54. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-11>. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2119/2100>.